

arş. gör. yiğit karcı (sorumlu yazar|corresponding author)
marmara üniversitesi, güzel sanatlar fakültesi, iç mimarlık bölümü
yigit.karci@marmara.edu.tr orcid: 0000-0002-2361-1838

İÇMİMARLIK DİSİPLİNİNDE “ÇEVRE TASARIMI” EĞİTİMİ: DERS İÇERİK VE ÖĞRENİM ÇIKTILARI BAĞLAMINDA KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ

araştırma makalesi|research article
başvuru tarihi|received: 02.01.2025 kabul tarihi|accepted: 06.07.2025

ÖZET

Bu çalışma, Türkiye’de yer alan içmimarlık ile içmimarlık ve çevre tasarımı bölümlerinde, çevre tasarımı ile ilgili zorunlu derslerin içerikleri ve öğrenim çıktıları üzerinden karşılaştırılmasını amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında çevre tasarımının bölüm adında yer almasının müfredatın içeriği ve kapsamı üzerindeki etkisi incelenmiştir. Hem nicel hem de nitel veri toplama ve analiz tekniklerinden yararlanılarak, karma bir araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çevre tasarımı ile ilgili derslerin bilgi paketleri, istatistiksel ve betimsel analiz yöntemleri ile değerlendirilmiştir. Araştırma, seçilen devlet ve vakıf üniversitelerinden belirlenen örneklem üzerinden yürütülmüştür. Sonuçlar, iki bölüm arasındaki çevre tasarımı ders içeriklerinin benzer düzeyde olduğunu göstermiştir. Çevre tasarımının bölüm ismindeki varlığının, müfredatın kapsamında anlamlı bir fark yaratmadığı ortaya konmuştur. Bu durum, içmimarlık disiplinine özgü çevre tasarımı anlayışının, bölüm ismine bağlı olmaksızın geliştiğini işaret etmektedir. Çalışma, disiplinlerarası anlam karmaşasını gidermeye yönelik olarak, bölüm adında yer alan çevre tasarımının yeniden düşünülmesi gerekliliğine dikkat çekmektedir. Bu bulgular, içmimarlık ile içmimarlık ve çevre tasarımı bölümleri arasındaki eşitlikleri vurgulamakta ve bu iki bölümün ortak bir çevre tasarımı anlayışı benimsediğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: İçmimarlık, Çevre Tasarımı, Öğrenim Çıktıları, İçerik Analizi

Karcı, Y. (2025). İçmimarlık disiplininde “çevre tasarımı” eğitimi: Ders içerik ve öğrenim çıktıları bağlamında karşılaştırmalı bir analiz. *Bodrum Journal of Art and Design*, 4(2), 267-287.
<https://doi.org/10.58850/bodrum.1612393>

“ENVIRONMENTAL DESIGN” EDUCATION IN THE DISCIPLINE OF INTERIOR ARCHITECTURE: A COMPARATIVE ANALYSIS OF COURSE CONTENT AND LEARNING OUTCOMES

ABSTRACT

This study aims to compare the content and learning outcomes of compulsory courses related to environmental design in interior architecture and interior architecture and environmental design departments in Turkey. Within the scope of the study, the impact of including the environmental design in the department name on the content and scope of the curriculum is examined. A mixed research methodology was used, utilizing both quantitative and qualitative data collection and analysis techniques. The information packages of environmental design courses were evaluated through statistical and descriptive analysis methods. The research was conducted on a sample of selected universities. The results showed that the *environmental design* course contents between the two departments were similar. It was revealed that the inclusion of the environmental design in the department name does not make a significant difference in the scope of the curriculum. This indicates that the understanding of environmental design specific to the discipline of interior architecture has developed regardless of the department's name. The study draws attention to the necessity of rethinking the environmental design in the department name in order to eliminate interdisciplinary ambiguity. These findings emphasize the equality between interior architecture and interior architecture and environmental design departments and reveal that these two departments share a common understanding of environmental design.

Keywords: Interior Architecture, Environmental Design, Learning Outcomes, Content Analysis

EXTENDED ABSTRACT

Introduction	The discipline of interior architecture emphasizes a design approach centered on the dynamic interaction between space and humans, integrating physical, social, and environmental factors. This multifaceted relationship aims to create environments that are not only functional and aesthetically pleasing but also responsive to human needs and ecological considerations. In Turkey, the coexistence of "Interior Architecture" and "Interior Architecture and Environmental Design" programs has introduced significant ambiguity. This ambiguity arises from differences in the implementation of environmental design concepts, curriculum structures, and the potential implications of program naming conventions. This study aims to clarify these issues by examining the content and learning outcomes of compulsory courses in environmental design within these two program types. The analysis examines whether the inclusion of "Environmental Design" in the program name affects the curriculum's scope and whether this naming distinction reflects substantive differences in educational philosophy and practice. Ultimately, this inquiry contributes to a broader understanding of the role of environmental design in interior architecture education and its implications for professional identity and interdisciplinary collaboration.
Purpose and scope	The objective of this study is to eliminate the uncertainties arising from the name differences by comparing the curricula and learning outcomes of compulsory environmental design courses in Interior Architecture and Interior Architecture and Environmental Design programs. The central research questions guiding this study are as follows: "How is the concept of environmental design addressed and implemented in these programs?" and "Do differences in program names represent a meaningful divergence in curricula and learning outcomes?" The study's comprehensive scope encompasses a diverse sample of educational practices within the discipline, with a meticulous examination of public and private universities in Turkey. The study will address the following research questions; first, whether program naming approaches are compatible with meaningful curricular differences or are rather symbolic; and second, the extent to which environmental design concepts are integrated into interior design education, considering both theoretical and practical components. By taking a comprehensive approach, the study will offer insights towards bridging gaps in understanding and providing a clearer view of interior design education.
Method	The research employed a mixed methodology, integrating quantitative and qualitative research techniques to provide a robust and multidimensional analysis. The research was conducted in two primary stages. In the first stage, quantitative data were collected by identifying compulsory environmental design courses in Interior Architecture and Interior Architecture and Environmental Design programs. Course information packages were then analyzed using keywords such as "environment," "environmental," and "environmental design." The total ECTS values of the relevant courses were subsequently calculated. This data set was then used to conduct a statistical comparison of the curriculum structures between the two program types. In the subsequent stage, a qualitative assessment of the curricula and learning outcomes of these courses was conducted. This phase aimed to gain a deeper understanding of how environmental design concepts are integrated into the educational structure of each program. The assessment focused on the following main elements: course objectives, theoretical and practical content, and alignment with overall disciplinary goals. The research sample comprises ten programs selected from public and private universities, representing diverse institutional contexts. This methodological framework ensured that both quantitative coverage and qualitative depth were adequately addressed, and the combination of statistical and descriptive analyses provided a holistic view of approaches to environmental design education, allowing for the examination of similarities and differences between the two types of programs.
Findings and conclusion	The results of the study reveal significant similarities in programs, including required courses on topics such as built environment analysis, energy efficiency, lighting design, acoustics, thermal comfort, and sustainability. These courses provide both theoretical knowledge and practical skills, enabling students to develop a comprehensive understanding of environmental factors in interior spaces. Despite these similarities, the analysis reveals that the inclusion of "environmental design" in the department name does not make a significant difference in the scope or content of the curriculum. The research reveals that the fundamental principles of environmental design are consistently integrated into interior design education, regardless of the department's name. This situation suggests that the discipline's commitment to environmental design persists regardless of nomenclatural distinctions and reflects a common understanding of creating sustainable, human-centered interiors. In addition, the research highlights the need to reconsider the "environmental design" in department names to eliminate ambiguity across disciplines. While the term may imply a strong emphasis on environmental considerations, the findings suggest that this emphasis is already present in both types of programs. Thus, the difference in name may create confusion for potential students and stakeholders trying to understand the unique features of the programs. Overall, this study highlights the pivotal role of environmental design in interior design education, positioning it as an essential component of the theoretical and practical foundations of the discipline. By demonstrating the consistent integration of environmental design concepts across program types, this research confirms the discipline's ability to address current challenges related to sustainability, human well-being, and the built environment.

Keywords: Interior Architecture, Environmental Design, Learning Outcomes, Content Analysis

GİRİŞ

İçmimarlık, mekânın insan ile olan etkileşimini odağına alırken; mekânın fiziksel, çevresel ve sosyal bağlamlarını da kapsayan geniş bir anlayışı temsil etmektedir. Bu anlayış, içmimarlık eğitimi kapsamında mekânsal problemlerin çözümünde yaratıcı bir yaklaşımı benimserken, aynı zamanda teknik bilgi, birikim ve güncel tasarım paradigmalarını entegre etme becerisini de geliştirmektedir. Bu çerçevede içmimarlık disiplininde çevre tasarımı kavramı, yalnızca bir bileşen değil hem fiziksel mekânın çevresel koşullarını hem de insan-çevre etkileşiminin detaylı bir incelenmesini ifade eden, mekânın bütüncül bir analizini gerektiren bir tasarım felsefesine dönüşmüştür. Ancak çevre tasarımı kavramının disiplin içindeki yerine dair farklı yorumlar ve uygulamalar bulunmaktadır. Bunun sonucunda ortaya çıkan çeşitlilik, özellikle içmimarlık ile içmimarlık ve çevre tasarımı bölümlerinde verilen eğitim içeriklerinin nasıl bir anlam taşıdığı konusunda karmaşa yaratmaktadır.

İçmimarlık ile içmimarlık ve çevre tasarımı bölümleri arasındaki isim farklılığı, eğitim içeriklerinin ve öğrenim çıktılarının nasıl şekillendiği konusunda bir soru işareti oluşturmaktadır. Bu bağlamda yalnızca içmimarlık ile içmimarlık ve çevre tasarımı bölümleri arasındaki ayrımı değil, aynı zamanda çevre tasarımı kavramının bu ayrımındaki rolünü de tartışmak gerekmektedir. Her ne kadar Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından "İç Mimarlık" ve "İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı" programları arasında resmî ve yapısal bir ayrım yapılmamış olsa da üniversitelerin farklı isimlendirme tercihleri, programlara dair algı, beklenti ve yapısal özellikler açısından çeşitli soruları gündeme getirmektedir. Bu durum, özellikle aday öğrenciler, akademik kadrolar ve meslek kuruluşları nezdinde anlam ve içerik farkı yaratma potansiyeli taşımaktadır. Bu nedenle isim farklılığının program müfredatlarına ve öğrenim çıktılarına nasıl yansıdığına ilişkin ampirik verilerle desteklenen bir inceleme, yalnızca içeriksel değil aynı zamanda yapısal bir değerlendirme fırsatı sunmaktadır. Bu sebeple araştırmada, "içmimarlık ile içmimarlık ve çevre tasarımı programları arasındaki temel farklılıklar nelerdir, çevre tasarımı kavramı iki programda nasıl ele alınmakta ve uygulanmaktadır, iki bölüm arasındaki isim farklılığı, müfredat ve öğrenim çıktıları açısından anlamlı bir ayrım yaratmakta mıdır" sorularına yanıt aranmaktadır. Araştırma, bu soruları yanıtlamayı ve iki bölüm arasındaki anlam karmaşasını aydınlatmayı hedeflemektedir. Bu doğrultuda, araştırmanın amacı yalnızca isimlendirme farklılığına dayalı yapısal bir ayrımın var olup olmadığını incelemek değil; aynı zamanda YÖK tarafından yapılmamış bu resmî ayrımın, uygulamada herhangi bir içerik farklılığına yol açıp açmadığını da ortaya koymaktır. Böylece, varsayılan anlam farkının öğretim programları düzeyinde ne derece karşılık bulduğu ölçülerek, isimlendirme tercihlerinin disiplinin kurumsal gelişimi üzerindeki etkileri değerlendirilmektedir. Çalışmanın temel amacı, içmimarlık ile içmimarlık ve çevre tasarımı programlarının müfredatlarını ve öğrenim çıktılarını karşılaştırarak, çevre tasarımı kavramının bu programlar içindeki yerini ve anlamını derinlemesine incelemektir.

Araştırma, çevre tasarımının bölüm adında yer almasının, bu bölümlerin müfredat yapılarında ve öğrenim çıktılarında farklılık yaratacağı argümanına dayanmaktadır. Bu argüman, iki programı birbirinden ayıran anlamlı bir gösterge olduğunu belirtmektedir. Böylece, çevre tasarımının yalnızca bir adlandırma unsuru olarak ele alınmadığı, etki boyutunun daha büyük olduğu varsayılmaktadır. Bu bağlamda araştırmanın hipotezi, çevre tasarımının bölüm adlandırmasında yer almasının bu programda çevre odaklı derslerin sayısının artmasına ve öğrencilerin çevre tasarımı alanında spesifik yetkinlikler kazanmasına neden olduğu yönündedir. Bu doğru orantılı ilişkinin açığa çıkarılması sayesinde içmimarlık ile içmimarlık ve çevre tasarımı arasındaki farkın netlik kazanacağı öngörülmüştür. Bu bakımdan çalışma, bölümler arasındaki farkların açığa çıkarılarak karşılaştırılması adına açıklayıcı bir araştırmadır. Literatürde içmimarlık eğitimi üzerine yapılmış çeşitli analizler bulunmakla birlikte, bu iki programın çevre tasarımı başlığı altında sistematik ve veri temelli biçimde karşılaştırıldığı çalışmalar sınırlıdır. Örneğin Adıgüzel (2011), çevresel yaklaşımları ele alırken program farklılıklarına doğrudan odaklanmamış; Eriş ve Ağan (2020) ise mesleki kimlik karmaşası üzerinden genel bir analiz sunmuştur. Öztürk ve Aytıs'ın (2024) bölümler arasındaki adlandırma farklarını irdelediği çalışması, bu araştırma ile benzerlik taşısa da tanılayıcı bir tartışma sunmakta fakat ders

içeriklerinin analitik değerlendirmesini kapsamamaktadır. Bu açıdan sunulan araştırma; örneklem seçiminde güncel YKS verilerini temel alması hem nicel hem nitel yöntemleri birlikte kullanması ve özellikle öğrenim çıktıları düzeyinde derinlemesine içerik analizi gerçekleştirmesi bakımından literatüre özgün bir katkı sunmayı amaçlamaktadır. Araştırmanın strüktürü ise iki aşamalı bir analiz sürecine dayanmaktadır. İlk aşamada Türkiye'deki içmimarlık ile içmimarlık ve çevre tasarımı bölümlerinde, çevre tasarımı ile ilgili derslerin müfredat bilgilerinin toplanması ve istatistiksel bir analizin gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir. İstatistiksel analiz sonucunda yalnızca niceliksel verilerin değil, aynı zamanda bu verilerin niteliksel bağlamda yorumlanması amaçlanmıştır. Böylece ikinci aşama ise betimsel analiz yöntemiyle öğrenim çıktılarının kapsamı ve içeriğinin detaylı bir şekilde incelenmesini içermektedir. Bu iki aşamalı yöntem hem niceliksel hem de niteliksel bir yaklaşımla, çevre tasarımı kavramının içmimarlık eğitimindeki yerini ve anlamını sorgulamaya olanak sağlamaktadır.

Türkiye'de İçmimarlık Eğitimi

18. yüzyılın sonlarında Sanayi Devrimi'nin etkileri ve 19. yüzyıldaki Tanzimat reformları sayesinde Türkiye'de tasarım, mobilya ve mekân kullanımında büyük değişiklikler meydana gelmiştir. Bu dönemde Avrupa'dan ithal edilen mobilyalar, geleneksel mobilyalar ile birlikte kullanılmaya başlanmıştır. Bunun sonucunda ortaya çıkan yeni ihtiyaçlara uygun çözümler aranmış ve bu durum mobilya ve mekân tasarımı anlayışını derinden etkilemiştir (Aytıs, 2022: 2). Bu doğrultuda arkeolog, müzeci ve ressam Osman Hamdi Bey'in öncülüğünde, 1882 yılında Mekteb-i Sanâyi-i Nefise-i Şâhâne (Sanayî Nefise Mektebi) adında, ülkemizdeki ilk güzel sanatlar okulu kurulmuştur. Bu okul, Paris'teki Güzel Sanatlar Okulu'nun (École des Beaux-Arts) anlayışından esinlenerek resim, mimarlık, oymacılık gibi alanlarda dersler vermiş ve köklü bir sanat eğitimi geleneğinin temelini atmıştır. Günümüzde ise bu okul Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi olarak bilinmektedir (Aytıs, 2022: 2-3).

1914 yılında ressam Avni Lifiş başkanlığında, günümüzde üniversitede faaliyet gösteren İçmimarlık Bölümü'nün başlangıcı olarak kabul edilen Tezyînat Bölümü kurulmuş, daha sonra ise Avusturyalı eğitimci Philip Ginther görevi devralmıştır (Fitoz, 2015: 4123). 1923 yılında Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte, toplumsal kalkınma ve modernleşme çabaları mektepte de karşılık bularak; 1924 yılında iç mekân tasarımı odaklanan ilk yapılanmalardan biri olan Dâhili Tezyînat Bölümü öğretime başlamıştır (Küçükerman, 1998: 4). 1925 yılında, iç mekân odaklı tasarım akımlarından biri olan Uluslararası Modern Dekoratif ve Sınai Sanatlar (Exposition Internationale des Arts Décoratifs et Industriels Modernes) sergisinde bulunan Namık İsmail, daha sonra mektep müdürlüğüne getirildiğinde, akımın eğitimde yer almasını sağlayarak Dâhili Tezyînat Bölümü'nün giderek önem kazanmasında büyük rol oynamıştır (Şumnu, 2014: 72).

Cumhuriyet'in beraberinde getirdiği yenilikler ve gelişmelerin uygulanabilmesi adına birçok defa ortaklaşa çalışılan Sanayî Nefise Mektebi'nin ismi Güzel Sanatlar Akademisi (GSA) olarak değiştirilerek, çağın ihtiyaçlarına uygun yeni bölümler ve atölyeler ile çağdaş bir eğitim kurumu haline gelmiştir. Bunlardan birisi de 1929 yılında kurulan Dahili Mimari Atölyesi olarak karşımıza çıkmaktadır (Küçükerman, 1998: 5). Küçükerman (1998: 6-7) tarafından aktarıldığı üzere, yurtdışında dahili mimari eğitimi alan Nizami Bey, bu alanda yetişmiş kişilere ihtiyaç duyulduğundan bahsederek "bugün binaların dâhili tezyin ve tefrişi başlı başına bir sanat halini almıştır" yorumunda bulunmuştur. Bu yorum dahili mimarinin giderek artan önemini ortaya koyarken Güzel Sanatlar Akademisi'nin gelişmelere karşı yenilikçi tutumunu da gözler önüne sermektedir. İkinci Dünya Savaşı esnasında bölüm başkanlığı görevini üstlenen Marie Louis Sue, bu yenilikçi tutumu devam ettirmiş, tezyinî sanatların modern mimarlık ile ilişkisini sorgulayan bir bakış açısı kazandırmıştır (Sue, 1942).

İçmimarlık mesleği için dönüm noktalarından birisi de 1954 yılında Dahili Mimarlar Cemiyeti'nin kurulmuş olmasıdır. Cemiyetin kurulması, mesleki tanımlamaların netleşmesinde de katkı sağlamıştır. Cemiyet üyeleri tarafından İçmimar ya da Dahili Mimar unvanı üzerine tartışmalar yürütülmüş ve nihayetinde Dahili Mimar kabul edilmiştir (Şumnu, 2014). Bu gelişmeyi takip eden

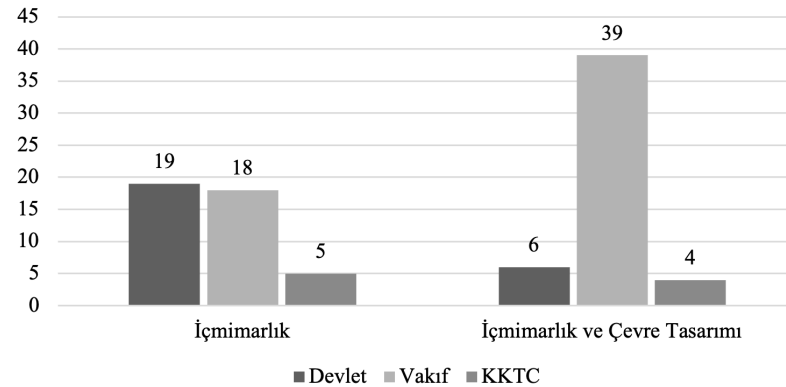
1955 yılında, Güzel Sanatlar Akademisi'ndeki Dahili Mimari Bölümü, İçmimarî Atölyesi olarak yeniden yapılandırılmıştır. 1976 yılına gelindiğinde ise cemiyet, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'ne (TMMOB) katılarak İçmimarlar Odası (İÇMO) adıyla faaliyetine devam etmiştir. İÇMO, dünya üzerinde oda statüsü kazanan ilk içmimarlık organizasyonu olarak bilinmektedir (Özsavaş Uluçay & Kaptan, 2018: 442).

1957 yılına kadar Türkiye'de içmimarlık eğitimi veren tek yükseköğretim kurumu Güzel Sanatlar Akademisi olmuştur. O tarihte, Bauhaus etkili bir eğitim programı ile eğitim-öğretim hayatına başlayan Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu, Mobilya ve İçmimarlık Bölümü ile ülkemizdeki ikinci içmimarlık programının kurulmasını sağlamıştır. İlerleyen dönemde okul öncelikle Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu, sonra ise İstanbul Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu olarak isimlendirilmiştir. Yükseköğretim Kurumu (YÖK) kurulması ile okul Marmara Üniversitesi çatısı altında Güzel Sanatlar Fakültesi'ni oluşturmuştur (Marmara Üniversitesi, 2016). Güzel Sanatlar Akademisi de öncelikle İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi, daha sonra ise Yüksek Öğretim Kurumu'nun aldığı karar doğrultusunda Mimar Sinan Üniversitesi'ne dönüştürülmüştür. 2004 yılından itibaren ise Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi ismi ile İçmimarlık Bölümü'ne ev sahipliği yapmaktadır (Aytıs, 2022: 16).

Türkiye'de uzun yıllar boyunca sadece iki içmimarlık programının eğitim verdiği, bu programların ikisinin de İstanbul'da yer aldığı görülmektedir. 1985 yılına gelindiğinde ise İstanbul dışında içmimarlık eğitimi veren ilk kurumun Hacettepe Üniversitesi olduğu görülmektedir. Program, İçmimarlık ve Çevre Tasarımı adıyla Güzel Sanatlar Fakültesi bünyesinde yer almaktadır (Hacettepe Üniversitesi, t.y.a). 1987 yılında ise ilk defa bir vakıf üniversitesinde; İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi bünyesinde Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi İçmimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü eğitim vermeye başlamıştır. Bir vakıf üniversitesindeki ilk içmimarlık bölümü olmasının yanı sıra Türkiye'de içmimarlık eğitimi veren dördüncü eğitim kurumu olarak görülmektedir (İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, t.y.). 1991 yılında ise Anadolu Üniversitesi bünyesinde Güzel Sanatlar Fakültesi İçmimarlık Bölümü kurulmuştur (Eskişehir Teknik Üniversitesi, t.y.).

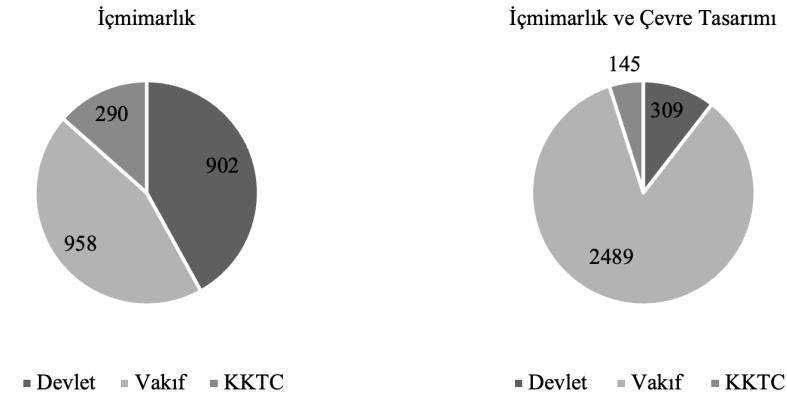
1991 sonrasında artan bir ivmeyle içmimarlık ile içmimarlık ve çevre tasarımı eğitimi veren kurumların sayısında büyük bir artış gözlemlenmektedir. Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından yayınlanan, 2024 Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS) Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu'ndaki veriler doğrultusunda, Türkiye ve KKTC'de 25 adeti devlet, 57 adeti vakıf ve 9 adeti KKTC üniversiteleri olmak üzere 91 üniversitede içmimarlık/içmimarlık ve çevre tasarımı eğitimi verilmektedir. İçmimarlık eğitim programlarının 19 adeti devlet, 18 adeti vakıf ve 5 adeti KKTC üniversitelerinde yer alırken, içmimarlık ve çevre tasarımı eğitim programlarından 6 adeti devlet, 39 adeti vakıf ve 4 adeti KKTC üniversitelerinde yer almaktadır (Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi, 2024). ÖSYM ve YÖK Atlas'tan alınan veriler, Tablo 1'de aktarılmıştır.

Tablo 1. İçmimarlık/içmimarlık ve Çevre Tasarımı programı bulunan üniversitelerin sayısı

Hali hazırda eğitim veren 42 içmimarlık bölümünün kontenjanları devlet üniversitelerinde 902, vakıf üniversitelerinde 958 ve KKTC üniversitelerinde 290 olmak üzere 2.150 kişi olarak karşımıza çıkmaktadır (Yükseköğretim Program Atlası, 2024). Geriye kalan 49 içmimarlık ve çevre tasarımı bölümünün kontenjanları ise devlet üniversitelerinde 309, vakıf üniversitelerinde 2.489, KKTC üniversitelerinde ise 145 olarak görülmektedir (Yükseköğretim Program Atlası, 2024). Görüldüğü üzere içmimarlık ve çevre tasarımı bölümleri hem kontenjan hem de programın bulunduğu üniversite sayısı bakımından içmimarlık bölümlerinden fazladır. İçmimarlık bölümleri devlet ve vakıflarda birbirine yakın sayıda kontenjana sahipken, içmimarlık ve çevre tasarımı bölümlerinde devlet ile vakıf üniversiteleri arasındaki fark oldukça büyüktür (Tablo 2).

Tablo 2. İçmimarlık/İçmimarlık ve Çevre Tasarımı programlarının kontenjanları

İçmimarlık ile içmimarlık ve çevre tasarımları bölümleri 12 farklı fakültede eğitim vermektedir. Bu fakülteler; 21 adet Mimarlık, 14 adet Mimarlık ve Tasarım, 9 adet Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık, 8 adet Güzel Sanatlar, 8 adet Mühendislik ve Mimarlık, 7 adet Sanat ve Tasarım, 7 adet Sanat, Tasarım ve Mimarlık, 6 adet Güzel Sanatlar ve Tasarım, 3 adet Güzel Sanatlar ve Mimarlık, 3 adet Mimarlık, Tasarım ve Güzel Sanatlar, 3 adet Mühendislik ve Doğa Bilimleri, 1 adet Sanat ve Sosyal Bilimler ve 1 adet Tasarım fakülteleridir. Bu verilerin içmimarlık ile içmimarlık ve çevre tasarımı bölümleri bağlamında, devlet, vakıf ve KKTC üniversiteleri arasındaki dağılımı Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. İçmimarlık/İçmimarlık ve Çevre Tasarımı Programlarının bağlı bulundukları fakülteler

	İçmimarlık			İçmimarlık ve Çevre Tasarımı		
	Devlet	Vakıf	KKTC	Devlet	Vakıf	KKTC
Mimarlık Fakültesi	10	4	3	3	1	
Mimarlık ve Tasarım Fakültesi	5	2		7		
Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi		1	1	7		
Güzel Sanatlar Fakültesi	2	1		3	1	1
Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi		3		5		
Sanat ve Tasarım Fakültesi	1	3		3		
Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi	1	3		3		
Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi		1		1	3	1
Güzel Sanatlar ve Mimarlık Fakültesi				1	2	
Mimarlık, Tasarım ve Güzel Sanatlar Fakültesi			1	1	1	
Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi				3		
Sanat ve Sosyal Bilimler Fakültesi				1		
Tasarım Fakültesi						1
Toplam	19	18	5	6	39	4

Günümüzde Türkiye’de içmimarlık eğitimi veren programlar, yalnızca isimlendirme açısından değil, aynı zamanda öğrenci kabul süreçleri bakımından da belirgin farklar göstermektedir. Bu farkların en öne çıkanı, ÖSYM kılavuzlarında yer alan puan türü farklılığıdır. *İçmimarlık* programlarının tamamı Sayısal (SAY) puan türüyle öğrenci kabul ederken; *İçmimarlık ve Çevre Tasarımı* programlarının tamamı ise Eşit Ağırlık (EA) puan türü üzerinden öğrenci almaktadır (Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi, 2024). Bu durum, bölümlerin isimleri ile eğitim içerikleri arasında bir yönelme farkı olup olmadığına dair farklı algı oluşmasına neden olmakta, müfredat düzeyinde içerik ile ilgili bir farklılığa işaret edip etmediğini sorgulamak, yapısal ayrışmalar bağlamında daha da anlamlı hale gelmektedir.

Geçmişte Türkiye’de içmimarlık ile içmimarlık ve çevre tasarımı bölümlerine öğrenci kabulü farklı yöntemler ile gerçekleştirilmiştir. 2015 yılına kadar birçok üniversite, bu bölümlere özel *yetenek sınavı* ile öğrenci alımı yapmaktadır. Bu uygulama, içmimarlık disiplininin sanatsal ve uygulamalı yönlerini vurgulayan bir anlayışla uyumlu görülmektedir. Ancak aynı dönemde bazı üniversiteler merkezi yerleştirme sistemiyle öğrenci kabul ederken, bazıları yalnızca yetenek sınavı, bazıları ise her iki sistemi birden kullanarak alanda ciddi uygulama farklılığına neden olmuştur (Eriş & Ağan, 2020: 427). 2015 yılında YÖK, içmimarlık ile içmimarlık ve çevre tasarımı programlarında yalnızca merkezi yerleştirme puanına dayalı öğrenci kabul sistemine geçilmesini öngören bir düzenleme hazırlamıştır. Ancak bu karara bazı üniversitelerden gelen itirazlar doğrultusunda, uygulamada tam bir geçiş sağlanamamış; bunun yerine, belirli üniversitelere özel yetenek sınavı ile öğrenci alımına devam edebilmeleri için ayrı kontenjanlar tanımlanmış ve kademeli geçiş süreci benimsenmiştir. Bu geçiş sürecinin ardından, 2017 yılından itibaren içmimarlık alanındaki tüm bölümler özel yetenek sınavı uygulamasını kaldırarak, merkezi yerleştirme sistemine geçmiştir (Erbay & Ulusoy, 2021: 3). Bu tarihten sonra öğrenci kabulü yalnızca Sayısal (SAY) ve Eşit Ağırlık (EA) puan türleriyle yapılmaktadır.

Çevre Tasarımı Kavramı

Çevre tasarımı çoğu zaman fiziksel çevre ile sınırlı bir kavram olarak algılsa da aslında doğal, sosyal ve kültürel çevreyi de kapsamaktadır. Kelime anlamı “bir şeyin yakını, dolayı; etraf, periferi” ve “kişinin içinde bulunduğu toplumu oluşturan ortam”dır (Türk Dil Kurumu, t.y.). Bu bağlamda çevre teriminin, insanın yaşadığı fiziksel ortamın ötesine geçerek, ruhsal, toplumsal ve kültürel etkileşimlerin bütününe ifade ettiği anlaşılmaktadır. Çevre, insanların ve tüm diğer canlıların yaşamları boyunca karşılıklı bir etkileşim içinde bulundukları, aynı zamanda bu etkileşimlerin sürekliliğini sağladıkları bir alan olarak tanımlanabilmektedir. Bu alan, yalnızca fiziksel mekânlarla sınırlı kalmayıp biyolojik, sosyal, ekonomik ve kültürel unsurları da içine alan geniş bir yapıyı ifade etmektedir (Demirarslan & Demirarslan, 2017: 115). İçinde yaşanan bu ortam hem doğal hem de insan yapımı bileşenlerden oluşmakta ve bireylerin yanı sıra toplulukların da yaşamlarını sürdürmelerine olanak tanımaktadır. Dolayısıyla çevrenin, canlıların ihtiyaçlarını karşıladığı, onların davranışlarını şekillendirdiği ve çeşitli düzeylerde bir bağlam sunduğu görülmektedir. İnsanlar, çevreyle olan bu etkileşimlerini yalnızca fiziki şartlarla değil, aynı zamanda kültürel normlar, ekonomik ilişkiler ve sosyal bağlar aracılığıyla da zenginleştirmektedir. Bu nedenle çevre, bireylerin yaşamlarını etkileyen tüm dinamikleri bir araya getiren, geniş kapsamlı ve sürekli değişim halinde olan bir sistem olarak değerlendirilebilmektedir.

Bu bütüncül bakış içmimarlık perspektifinden değerlendirildiğinde ise merkezine insanı alan bir tasarım anlayışının, kullanıcıların fiziksel gereksinimlerini karşılamadan ötesinde, ruhsal ve toplumsal gereksinimlerini de desteklemeyi amaçladığı gözlemlenmektedir. İçmimarlık disiplininde çevre tasarımı kavramının, mekânın fiziksel özelliklerinin, çevresel faktörlerle uyumlu bir şekilde tasarlanmasını ifade ettiği görülmektedir. Bu bağlamda çevre tasarımı “...iç mekânlardaki yapı elemanları ve fiziksel unsurların yanı sıra çevresel faktörleri de içermektedir. İç mekân tasarımında aydınlatma, havalandırma, akustik, ısı konfor

gibi çevresel faktörlerin dikkate alınmasını içermektedir" (Atılım Üniversitesi, t.y.). İçmimarlıkta çevre tasarımı gerçekleştirilmesi; insanların yaşam, gelişim ve performansını etkileyen dış koşullar olarak tanımlanan çevrenin de kontrol edilmesini beraberinde getirmektedir. Çevresel koşulların bilinmesi ve doğru kullanılması, kullanıcı konforu ve mekân kalitesini artıran unsurlar olarak ortaya çıkmaktadır (Yüksel, 2018: 109).

Çevre tasarımı kavramı sadece içmimarlık disiplinini değil, coğrafya, çevre mühendisliği, peyzaj mimarlığı gibi farklı disiplinleri de yakından ilgilendirmektedir. Coğrafyanın fiziki ve beşerî çevrelerin yanı sıra bunlar arasındaki ilişkileri de inceleyen bir bilim dalı olması, beraberinde çevrenin de farklı boyutlarda ele alınmasını getirmektedir. Bu bağlamda çevre tasarımı kavramı yerleşim yerlerinin coğrafi sınırları, analizleri, planlanması ve düzenlemesi ile ilgilidir. Çevre tasarımı ile ilgili bir diğer disiplin ise çevre mühendisliğidir. Çevre mühendisliği, doğal kaynakların kullanımı ve insan sağlığına uygun çevre koşullarının yaratılmasıyla ilgilenen bir mühendislik dalıdır. Bu disiplin, doğanın kaynaklarını tüketmek yerine, doğaya sahip olduklarını geri vermeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda çevre tasarımı kavramını; hava, su ve toprak gibi doğal kaynakların en iyi biçimde kullanılması ve bunların kirlenmesine neden olan etkenlerin kontrol edilmesi şeklinde ele almaktadır. Çevre tasarımı ile ilgili bir diğer disiplin ise peyzaj mimarlığıdır. Peyzaj mimarlığı, insanların yaşam kalitesini artırmayı hedefleyen bir tasarım disiplini olup, kullanıcıların mutluluğu, sağlığı, güvenliği ve konforunu ön planda tutmaktadır. Bu hedefler doğrultusunda estetik ve bilimsel prensipleri bir araya getirerek fiziksel çevreyi şekillendiren peyzaj mimarlığı, aynı zamanda biyolojik çeşitliliği destekleyen çözümler sunmayı amaçlamaktadır (Demirbaş & Demirbaş, 2019: 53). Ekolojik yaklaşımı merkezine alan peyzaj mimarlığının anlayışına göre; doğal, kültürel ve sosyo-ekonomik değerlerin dengeli bir şekilde kullanılması, sürdürülebilir bir çevrenin oluşturulmasında önemli bir rol oynamaktadır. İnsana duyarlı bir çevre oluşturmayı estetik değerlerle birleştirirken, ekolojik dengeyi ve sürdürülebilirliği destekleyen kapsamlı bir yaklaşıma sahiptir (Murphy, 2005; Turner vd., 2001). Sonuç olarak, çevre tasarımı farklı disiplinlerde çeşitli şekillerde ele alınmakta ve her disiplin kendi bakış açısıyla bu kavrama katkı sağlamaktadır. İçmimarlık, çevresel faktörlerin kontrol edilmesi ve iç mekân konfor koşullarının sağlanması adına çevre tasarımı insan merkezli bir yaklaşımla değerlendirirken, coğrafya, çevre mühendisliği ve peyzaj mimarlığı gibi disiplinler de kendi uzmanlık alanları doğrultusunda çevre tasarımına farklı boyutlar kazandırmaktadır.

Türkiye’de içmimarlık eğitimi bağlamında çevre tasarımının yeri ve eğitime yansısı son yıllarda farklı araştırmacılar tarafından çeşitli boyutlarda ele alınmıştır. Bu araştırmanın literatürde yer alan diğer araştırmalardan hangi yönleri ile benzeştiği ve hangi yönleri ile ayrıştığı incelenerek, özgün değeri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Türkiye’deki içmimarlık eğitimi alanında, çevresel yaklaşımların müfredata entegrasyonu ve bölüm adlandırmalarının mesleki kimlik üzerindeki etkisi çeşitli araştırmalarla ele alınmıştır. Adıgüzel (2011), içmimarlık eğitiminde çevresel yaklaşımın ders içerikleri ve öğrenci bilinci bağlamındaki yerini incelemiştir. Çalışma, belirli üniversitelerin programlarında yer alan çevresel odaklı derslerin kredi ağırlıklarını analiz etmiş ve öğrencilerin çevre tasarımı konusundaki bilinç düzeylerini değerlendirmiştir. Eriş ve Ağan (2020) ise Türkiye’deki içmimarlık eğitim programlarını karşılaştırmalı olarak analiz etmiş; bu süreçte mesleki kimlik karmaşası, bölüm adlandırmaları, fakülte çeşitliliği ve puan türü gibi yapısal faktörleri incelemiştir. Öztürk ve Aytıs (2024) da içmimarlık ile içmimarlık ve çevre tasarımı bölümleri arasındaki isimlendirme farklarını, alandaki mesleki ve akademik tartışmalar bağlamında ele alarak çeşitli üniversitelerin müfredatları üzerinden karşılaştırmalar yapmıştır.

Bu çalışma, içmimarlık ile içmimarlık ve çevre tasarımı bölümleri arasındaki isimlendirme farkının, müfredata yansıyor yansımadığı temel sorunsalı ele almaktadır. Alanyazındaki mevcut araştırmalardan farklı olarak, bu çalışma çevre tasarımı konusunun eğitime nasıl yerleştiğini sadece niceliksel değil,

niteliksel açılardan da derinlemesine değerlendirmektedir. Ders içeriklerinin yanı sıra, öğrenme çıktıları, ders tanımları, anahtar kelime bazlı analiz, teorik/uygulamalı dağılım ve tasarım stüdyosu ilişkisi gibi boyutlar üzerinden kapsamlı bir çözümleme sunulmaktadır. Özellikle bölüm adlandırmalarının getirdiği yapısal farklılıkların müfredata ve eğitsel içeriğe nasıl yansıdığı, öğrenim çıktıları düzeyinde de sorgulanmaktadır. Bu yönleriyle çalışma, literatürdeki adlandırma tartışmalarına içerik analizi temelli bir derinlik kazandırmakta ve veri odaklı yaklaşımıyla özgünleşmektedir. Ayrıca, araştırmanın örneklem grubunun oluşturulmasındaki farklılaşan aşamalar ve sorunun farklı örneklemdeki durumunun tespit edilmesi hususunda da özgün bir katkı sunulmaktadır.

YÖNTEM

Bu araştırma, içmimarlık ile içmimarlık ve çevre tasarımı bölümlerinde çevre tasarımı ile ilgili dersleri ders içerik ve öğrenim çıktıları bağlamında karşılaştırmak üzere, karma bir araştırma yöntemi kullanmaktadır. Bu yöntem ile hem niceliksel hem de niteliksel veri toplama ve analiz tekniklerini bir araya getirerek daha derinlemesine ve kapsamlı bir değerlendirme yapılması amaçlanmıştır.

Araştırma evreni Türkiye’de bulunan, içmimarlık alanında eğitim veren bölümlerden oluşmaktadır. Elde edilen veriler doğrultusunda içmimarlık/içmimarlık ve çevre tasarımı bölümlerinin devlet veya vakıf (KKTC üniversiteleri de dahil edilmiştir) üniversitelerinde bulunduğu belirlenmiştir. Devlet ile vakıf üniversitelerinde bulunan bölümlerin sayılarının denk olmadığı; 25 devlet ve 66 vakıf üniversitesinin bulunduğu tespit edilmiştir. Ayrıca 91 adet; 42’si içmimarlık, 49’u ise içmimarlık ve çevre tasarımı bölümüdür. Böylece sınırları belirlenmiş bu evrende çeşitli alt grupların/tabakaların var olduğu görülmüştür. Alt grupların/tabakaların varlığından yola çıkarak evren üzerinde çalışmak amaçlanmıştır. Bu noktada, oransız tabakalı örnekleme yöntemi ile evren içindeki oranlarına bakılmaksızın her tabakadan eşit sayıda örnek alınmıştır. Örneklemin oluşturulmasında ilk aşama, 2024 YKS verilerinden yola çıkılarak, programların taban puanlarına göre yüksekten düşüğe doğru sıralanması sonrasında en yüksek ilk 10 içmimarlık ve içmimarlık ve çevre tasarımı bölümlerinin belirlenmesi ile tamamlanmıştır. Örnekleme oluşturmanın ikinci aşamasında ise belirlenen bölümlerin internet sitelerinde yer alan ders bilgi paketlerine erişilerek derslerin müfredat bilgisi ve öğrenim çıktılarının varlığı tespit edilmiştir. Buna göre her iki veriyi de sağlayan ilk 5 içmimarlık ile içmimarlık ve çevre tasarımı bölümü örnekleme dahil edilmiştir. Taban puan sıralamasına göre örnekleme yer alması gereken fakat gerekli verilerin eksikliği nedeniyle kapsam dahiline alınmayan üniversiteler içmimarlık bölümü için İstanbul Teknik Üniversitesi, içmimarlık ve çevre tasarımı bölümü için ise İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, Özyeğin Üniversitesi, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi ve TED Üniversitesi olmuştur. Örneklem dahiline içmimarlık bölümü için Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Yeditepe Üniversitesi, Bilgi Üniversitesi, MEF Üniversitesi, Çankaya Üniversitesi alınırken; içmimarlık ve çevre tasarımı bölümü için Bahçeşehir Üniversitesi, Kadir Has Üniversitesi, İzmir Ekonomi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve Başkent Üniversitesi alınmıştır. Tablo 4’te örnekleme dahil edilen ve kapsam dışına çıkarılan üniversiteler belirtilmiştir.

Tablo 4. Örneklem ders müfredatı ve öğrenim çıktıları doğrultusunda örneklem kapsamına alınan üniversiteler

İçmimarlık			
	Ders İçerik Bilgisi	Öğrenim Çıktıları	Örnekler
1	İstanbul Teknik Üniversitesi	–	–
2	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	+	+
3	Yeditepe Üniversitesi	+	+
4	İstanbul Bilgi Üniversitesi	+	+
5	MEF Üniversitesi	+	+
6	Çankaya Üniversitesi	+	+
7	Marmara Üniversitesi	+	–
8	İstanbul Üniversitesi	+	–
9	Maltepe Üniversitesi	–	–
10	İstanbul Beykent Üniversitesi	+	–

İçmimarlık ve Çevre Tasarımı			
	Ders İçerik Bilgisi	Öğrenim Çıktıları	Örnekler
1	İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi	–	–
2	Özyeğin Üniversitesi	+	–
3	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi	–	–
4	Bahçeşehir Üniversitesi	+	+
5	Kadir Has Üniversitesi	+	+
6	TED Üniversitesi	–	–
7	İzmir Ekonomi Üniversitesi	+	+
8	Hacettepe Üniversitesi	+	+
9	Başkent Üniversitesi	+	+
10	İstanbul Medipol Üniversitesi	–	–

Araştırmanın strüktürü iki aşamalı bir yapıya dayanmaktadır. İlk aşamada istatistiksel analiz yöntemine uygun şekilde, elde edilen nicel veriler değerlendirilmiştir. Bu veriler ilgili bölümlerin internet sitelerinde yer alan ders bilgi paketleri yardımcılığı ile edinilmiştir. Çevre tasarımı ile ilgili dersler, "çevre, çevre tasarımı, çevresel, çevresel tasarım" anahtar kelimeleri yardımıyla taranarak bulunmuş ve bulunan zorunlu dersler ayrılarak eğitim yılının hangi döneminde açıldığı belirlenmiştir. Daha sonra yapılan analiz ile birlikte, zorunlu ders statüsünde olanlar programdaki diğer zorunlu dersler ile oranlanarak istatistiki verilere ulaşılmıştır. Bu analiz sonucunda içmimarlık ile içmimarlık ve çevre tasarımı bölümlerinde yer alan çevre tasarımı ile ilgili dersler karşılaştırılarak hipotez sınanmıştır. Araştırmanın ikinci aşamasında ise sadece niceliksel verilerin elde edilmesi ile yetinilmemiş, derslerin müfredatları ve öğrenim çıktıları niteliksel bağlamda yorumlanarak incelenmiştir. Bu nedenle araştırmanın ikinci aşaması betimsel analiz yöntemi ile derinlemesine ele alınmıştır. Böylece içmimarlık ile içmimarlık ve çevre tasarımı bölümlerinde kendine yer edinen çevre tasarımı kavramı hem genişlemesine hem de derinlemesine incelenmiştir.

BULGULAR

İçmimarlık/İçmimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümlerinde Çevre Tasarımı Eğitimi

Araştırma kapsamına alınan üniversitelerin internet sitelerinde, ilgili bölümlerin ders bilgi paketlerine ulaşılabilir. Ders bilgi paketleri programın yapısını anlamlandırabilmek ve çeşitliliğini ortaya koyabilmek adına oldukça önemlidir. Bu paketlerde yer alan eğitim müfredatı, öğrencinin eğitim hayatı boyunca alması gereken zorunlu ve seçmeli dersleri barındırmaktadır. Bölümün akademik kadrosu tarafından belirlenen ders bilgileri, ders öğrenim çıktıları, dersin amacı ve programla ilgisi, 14 haftalık ders programı/müfredatı ve dersin AKTS karşılığı gibi verilere de ulaşım sağlanmaktadır. Araştırma kapsamında belirlenen

üniversitelerin ilgili programlarındaki bu verilerde, "çevre, çevre tasarımı, çevresel, çevresel tasarım" anahtar kelimeleri taranarak, çevre tasarımı ile ilgili dersler belirlenmiştir. İlk olarak, bu derslerin 4 yıllık eğitimin hangi yılı ve dönemine geldiği tespit edilmiştir. Buna göre bünyesinde İçmimarlık Bölümü barındıran 5 üniversiteden Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde 10 AKTS değerinde, toplam 3 adet zorunlu ders; Yeditepe Üniversitesi'nde 114 AKTS değerinde, toplam 15 adet zorunlu ders; Bilgi Üniversitesi'nde 103 AKTS değerinde, toplam 15 adet zorunlu ders; MEF Üniversitesi'nde 93 AKTS değerinde, toplam 15 adet zorunlu ders; Çankaya Üniversitesi'nde 77 AKTS değerinde, toplam 16 adet zorunlu ders tespit edilmiştir. Karşılaştırma yapabilmek adına her bölümün, kendi içinde alması gereken diğer zorunlu derslerinin AKTS değerleri de hesaplanmıştır. Bu hesaplamaya Türk Dili, İngilizce, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi gibi üniversite ortak zorunlu dersleri ile Staj gibi okul dışı zorunlu uygulama dersleri dahil edilmemiştir. Bu doğrultuda aşağıdaki Tablo 5 ve Tablo 6 hazırlanmıştır.

Tablo 5. İçmimarlık bölümlerinde anahtar kelime barındıran zorunlu derslerin verildiği yarıyıllar

	İçmimarlık							
	1. Sınıf		2. Sınıf		3. Sınıf		4. Sınıf	
	Güz	Bahar	Güz	Bahar	Güz	Bahar	Güz	Bahar
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi								
Yeditepe Üniversitesi								
İstanbul Bilgi Üniversitesi								
MEF Üniversitesi								
Çankaya Üniversitesi								

Tablo 6. İçmimarlık bölümlerinde anahtar kelime barındıran zorunlu derslerin, tüm zorunlu derslere oranı

	İçmimarlık			
	Anahtar Kelime Barındıran Dersler (T): Teorik / (U): Uygulamalı	Anahtar Kelime Barındıran Derslerin Toplam AKTS Değeri (x)	Tüm Zorunlu Derslerin Toplam AKTS Değeri (y)	(x/y) Oran (%)
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	ICM117 Mekân Tasarlama (T)			
	ICM220 Mobilyada Strüktür (U)	10	159	%6,28
	MIM312 Koruma ve Restorasyon (T)			
Yeditepe Üniversitesi	INTD 113 İç Mimarının Temelleri (T)			
	INTD 108 İç Mimari Projeye Giriş (U)			
	INTD 192 Mekan Bilgisi I (U)			
	INTD 201 Proje I (U)			
	INTD 291 Mekan Bilgisi II (T)			
	INTD 202 Proje II (U)			
	INTD 254 Rölöve (T)			
	INTD 292 Tesisat ve Aydınlatma (T)	114	168	%67,85
	INTD 301 Proje III (U)			
	INTD 325 Mobilya Tasarımı (U)			
	INTD 302 Proje IV (U)			
	INTD 374 Uygulama Projesi I (U)			
	INTD 401 Proje V (U)			
	INTD 475 Uygulama Projesi II (U)			
	INTD 402 Diploma Projesi (U)			

İstanbul Bilgi Üniversitesi	IND 101 Temel Tasarım I (U)			
	IND 113 Tasarı Geometri (T)			
	IND 114 Tasarı Hesaplama (U)			
	IND 180 İç Mimarlığa Giriş (T)			
	IND 201 İç Mimarlık Atölyesi I (U)			
	IND 204 İç Mekanların Rölöve, Çizim ve Temsili (U)			
	IND 211 Yapı ve Malzeme I (U)	103	187	%55,08
	IND 219 Beden ve Mekân (T)			
	IND 301 İç Mimarlık Atölyesi III (U)			
	IND 311 Çevresel Teknolojiler I (T)			
	IND 314 Çevresel Teknolojiler II (T)			
	IND 411 Kültürel Miras ve Koruma (T)			
	IND 401 İç Mimarlık Atölyesi V (U)			
	IND 402 Bitirme Projesi (U)			
	IND 412 Proje Yönetimi / Mesleki Süreçler (T)			
MEF Üniversitesi	ARC 101 Mimari Tasarım I (U)			
	FADA 111 Görsel İletişim I (U)			
	FADA 121 Tasarımda Etik (T)			
	INT 141 İç Mimarlığa Giriş (T)			
	ARC 132 Mimarlık Teknolojisi I (U)			
	FADA 211 Dijital İletişim I (U)			
	INT 201 İç Mimari Tasarım I (U)			
	FADA 212 Dijital İletişim II (U)			
	INT 222 İç Mimarlık Tarihi ve Teorisi II (T)	93	169	%55,02
	INT 321 İç Mekan Tasarımında İletişim (U)			
	INT 333 Detay Tasarımı ve Malzeme II (U)			
	INT 351 Mobilya Tarihi ve Tasarımı (U)			
	INT 302 İç Mimari Tasarım IV (U)			
	INT 338 Teknoloji ve Mekan II (U)			
	INT 401 İç Mimari Tasarım V (U)			
Çankaya Üniversitesi	INAR 101 Temel Tasarım (U)			
	INAR 122 Ergonomi (T)			
	INAR 166 Sanat ve Mimarlık Tarihi (T)			
	INAR 186 Yapı İnşası ve Malzemelerin Temelleri (U)			
	INAR 225 Doğal ve Yapay Aydınlatma (T)			
	INAR 265 Modern Sanat ve Mimarlık (T)			
	INAR 220 Bilgisayar Uygulamaları II (U)			
	INAR 226 İç Mekan Isıl Konfor (T)			
	INAR 266 Çağdaş Mimarlık (T)	77	178	%43,25
	INAR 301 İç Mekan Tasarım Stüdyosu III (U)			
	INAR 325 Yapı Hizmetleri (T)			
	INAR 341 Çevresel Psikoloji (T)			
	INAR 345 Sürdürülebilir Tasarım (T)			
	INAR 302 İç Mekan Tasarım Stüdyosu IV (U)			
	NAR 441 İç Mekanlar için Restorasyon (T)			
	INAR 402 İç Mekan Tasarım Stüdyosu VI (U)			
ORTALAMA			%45,49	

İçmimarlık programı bulunan üniversitelerden Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde tespit edilen 3 zorunlu dersten 1 adedi uygulamalı, 2 adedi ise teorik niteliktedir. Bu da uygulamalı derslerin toplam zorunlu derslere oranla %33,33'lük bir yer kapladığını göstermektedir. Yeditepe Üniversitesi'nde toplam 15 zorunlu ders bulunmakta olup bunlardan 11 adedi uygulamalı, 4 adedi ise teoriktir. Bu dağılım doğrultusunda uygulamalı derslerin oranı %73,33'tür. İstanbul Bilgi Üniversitesi'nde de toplam 15 zorunlu ders belirlenmiş olup bunların 8 adedi

uygulamalı, 7 adedi teorik derslerden oluşmaktadır; bu durumda uygulamalı derslerin oranı %53,33 olarak hesaplanmıştır. MEF Üniversitesi'nde 15 adet zorunlu dersin 12'si uygulamalı, 3'ü teoriktir ve bu durum %80,00 oranında uygulamalı ders yoğunluğu olduğunu göstermektedir. Çankaya Üniversitesi'nde ise toplam 16 zorunlu dersten 7'si uygulamalı, 9'u teorik nitelikte olup, uygulamalı derslerin oranı %43,75'tir. Bu, beş üniversitede anahtar kelime/kelimeler barındırdığı tespit edilen zorunlu derslerin ortalama olarak %56,75'inin uygulamalı olduğu anlamına gelmektedir.

Bünyesinde İçmimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü barındıran 5 üniversiteden Bahçeşehir Üniversitesi'nde 98 AKTS değerinde, toplam 14 adet zorunlu ders; Kadir Has Üniversitesi'nde 81 AKTS değerinde, toplam 9 adet zorunlu ders; İzmir Ekonomi Üniversitesi'nde 61 AKTS değerinde, toplam 9 adet zorunlu ders; Hacettepe Üniversitesi'nde 53 AKTS değerinde, toplam 9 adet zorunlu ders; Başkent Üniversitesi'nde 28 AKTS değerinde, toplam 9 adet zorunlu ders tespit edilmiştir. Karşılaştırma yapabilmek adına her bölümün, kendi içinde alması gereken diğer zorunlu derslerinin AKTS değerleri de hesaplanmıştır. Bu hesaplama Türk Dili, İngilizce, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi gibi üniversite ortak zorunlu dersleri ile Staj gibi okul dışı zorunlu uygulama dersleri dahil edilmemiştir. Bu doğrultuda aşağıdaki Tablo 7 ve Tablo 8 hazırlanmıştır.

Tablo 7. İçmimarlık ve Çevre Tasarımı bölümlerinde anahtar kelime barındıran zorunlu derslerin verildiği yarıyıllar

	İçmimarlık ve Çevre Tasarımı							
	1. Sınıf		2. Sınıf		3. Sınıf		4. Sınıf	
	Güz	Bahar	Güz	Bahar	Güz	Bahar	Güz	Bahar
Bahçeşehir Üniversitesi								
Kadir Has Üniversitesi								
İzmir Ekonomi Üniversitesi								
Hacettepe Üniversitesi								
Başkent Üniversitesi								

Tablo 8. İçmimarlık ve Çevre Tasarımı bölümlerinde anahtar kelime barındıran zorunlu derslerin, tüm zorunlu derslere oranı

	İçmimarlık ve Çevre Tasarımı		
	Anahtar Kelime Barındıran Derslerin Toplam AKTS Değeri (x)	Tüm Zorunlu Derslerin Toplam AKTS Değeri (y)	(x/y) Oran (%)
	(T): Teorik / (U): Uygulamalı		
Bahçeşehir Üniversitesi			
INT1013 Tasarım ve Mimarlığa Giriş (U)			
INT1002 İç Mekan Tasarım Çalışmaları (U)			
INT1014 İçmimarlığa Giriş (T)			
INT2001 İçmimari Tasarım I (U)			
INT2013 Sanat ve Mimarlık Tarihi (T)			
INT2033 İçmimarlıkta Dijital Medya (U)			
INT2053 İçmimarlık için Yapı II (U)			
INT2061 İnsan Faktörü ve Uluslararası Tasarım (T)	98	154	%63,63
INT2002 İçmimari Tasarım II (U)			
INT2084 Çevre Kontrol Sistemleri Stüdyosu (U)			
INT3001 İçmimari Tasarım III (U)			
INT3002 İçmimari Tasarım IV (U)			
INT4001 İç Mimari Tasarım V (U)			
INT4002 Bitirme Projesi (U)			

Kadir Has Üniversitesi	IAR111 Temel Tasarım I (U)			
	IAR104 Temel Tasarım II (U)			
	IAR201 İç Mimari Proje I: Mekansal Birim Stüdyosu (U)			
	IAR202 İç Mimari Proje II: Mekansal Sistem Stüdyosu (U)			
	IAR301 İç Mimari Proje III: Mekansal Yeniden-Kullanım Stüdyosu (U)	81	156	%51,92
	IAR351 İç Mimari Tasarım Sistemleri III: Bina Servisleri (U)			
	IAR302 İç Mimari Proje IV: İç Mekan-Kent ve Çevre Arayüzü Stüdyosu (U)			
	IAR306 İç Mimari Tasarım Sistemleri IV: Tesisat (U)			
	IAR402 İç Mimari Proje VI-Bitirme Projesi: Karmaşık İç Mekanlar Stüdyosu (U)			
İzmir Ekonomi Üniversitesi	FFD101 Sanat ve Tasarım Stüdyosu 1 (U)			
	IAED101 İç Mekanları Duyumsamak (U)			
	IAED207 İçmimarlık ve Çevre Tasarımı için Çevresel Kontrol Sistemleri (T)			
	IAED201 Tasarım Stüdyosu I (U)			
	IAED204 Yapım ve Malzemeler II (U)	61	132	%46,21
	IAED202 Tasarım Stüdyosu II (U)			
	IAED205 İçmimarlık ve Çevre Tasarımında Göstergelilik (T)			
	IA301 İçmimarlık Stüdyosu I (U)			
	IA401 Düşsel ve Geleceğe Yönelik İçmimarlık Çalışmaları (U)			
Hacettepe Üniversitesi	İÇT175 İç Mimari ve Çevre Tasarımına Giriş I (T)			
	İÇT176 İç Mimari ve Çevre Tasarımına Giriş II (T)			
	İÇT205 İç Mekan Tasarımı I (U)			
	İÇT206 İç Mekan Tasarımı II (U)			
	İÇT305 İç Mekan Tasarımı III (U)	53	182	%29,12
	İÇT375 İç Mekanda Çevre Kontrol Sistemleri (U)			
	İÇT306 İç Mekan Tasarımı IV (U)			
	İÇT342 Çevre Psikolojisi (T)			
Başkent Üniversitesi	İÇT372 Rölöve Restorasyon (U)			
	İÇT151 Mekan ve Kültür Tarihi I (T)			
	İÇT102 Temel Tasarım II (U)			
	İÇT152 Mekan ve Kültür Tarihi II (T)			
	İÇT241 İnsan, Çevre ve Mekan I (T)			
	İÇT251 Mekan ve Kültür Tarihi III (T)	28	148	%18,91
	İÇT291 İç Mekan ve Malzeme (T)			
	İÇT242 İnsan, Çevre ve Mekan II (T)			
	İÇT252 Mekan ve Kültür Tarihi IV (T)			
	İÇT311 Detay Stüdyosu (U)			
ORTALAMA				%41,95

İçmimarlık ve Çevre Tasarımı programı bulunan üniversitelerden Bahçeşehir Üniversitesi'nde toplam 14 zorunlu dersten 11 adedi uygulamalı, 3 adedi teorik derslerden oluşmaktadır. Bu dağılıma göre uygulamalı derslerin oranı %78,57 olarak hesaplanmıştır. Kadir Has Üniversitesi'nde yer alan 9 zorunlu dersin tamamı uygulamalı nitelikte olup, bu oran %100,00'e tekabül etmektedir. İzmir Ekonomi Üniversitesi'nde toplam 9 zorunlu ders bulunmakta olup bunların 7'si uygulamalı, 2'si teorik yapıdadır. Bu durum, uygulamalı derslerin oranını %77,78 olarak göstermektedir. Hacettepe Üniversitesi'nde tespit edilen 9 zorunlu dersten 6'sı uygulamalı, 3'ü teorik olup, uygulamalı derslerin oranı %66,67'dir. Başkent Üniversitesi'nde ise 9 zorunlu dersten yalnızca 2'si uygulamalı, 7'si teoriktir ve bu doğrultuda uygulamalı derslerin oranı %22,22 olarak belirlenmiştir. Bu, beş

üniversitede anahtar kelime/kelimeler barındırdığı tespit edilen zorunlu derslerin ortalama olarak %69,05'inin uygulamalı olduğu anlamına gelmektedir.

Edinilen veriler doğrultusunda içmimarlık ile içmimarlık ve çevre tasarımı bölümlerinde, anahtar kelimelerinin saptandığı dersler; teorik ve uygulamalı ders gruplarının her ikisinde de yer almaktadır. Her iki bölüm için araştırma kapsamına alınan 10 üniversitenin de çevre tasarımı ile ilgili dersleri içmimarlık disiplini özelinde ele alınarak oluşturulmuştur. İncelenen 5 içmimarlık bölümünde, anahtar kelimelerden saptanan 64 adet zorunlu ders bulunmuştur. 5 içmimarlık ve çevre tasarımı bölümünde ise bu ders sayısı 50 adet olarak belirlenmiştir. Toplamda 114 adet zorunlu dersin içerikleri ve ders öğrenim çıktıları incelenmiştir. Bu verilerin ışığında içmimarlık ile içmimarlık ve çevre tasarımı bölümlerinde çevre tasarımı eğitimi; yapılı çevre ve insan ilişkileri, yapılı çevrenin analizi, akustik, doğal ve yapay aydınlatma, iklim ve termal konfor, havalandırma, sıhhi tesisat gibi çevre kontrol sistemlerini içeren bir anlayışla şekillendirilmiştir. Her iki programın da ders içeriği ve öğrenim çıktıları bağlamında birbirine benzediği, anlamlı bir farkın oluşmadığı görülmektedir.

Araştırma kapsamında çevre tasarımı ile ilgili derslerin içerikleri, öğrenim hedefleri ve çıktılarının incelenmesi gerçekleştirilmiştir. İçmimarlık ile içmimarlık ve çevre tasarımı bölümlerinde çevre tasarımına ilişkin ders içeriklerinde; yapılı çevre ile insan etkileşimi, enerji kullanımı, iklimsel koşullara uyum, aydınlatma tasarımı, akustik prensipler ve yapı elemanlarının çevresel koşullara göre düzenlenmesi gibi konulara odaklanıldığı gözlemlenmiştir. Derslerin içeriği hem teorik hem de uygulamalı bileşenler içermektedir. Çevre sistemlerinin kontrolünü ele alan derslerde, öğrencilere hem doğal hem de yapay aydınlatmanın temel prensipleri teorik olarak anlatıldığı, hem de bu bilgilerin tasarım projelerine nasıl uygulanacağına dair uygulamalar yaptırıldığı belirlenmiştir. Aynı şekilde, akustik düzenlemeler gibi teknik konular yalnızca teorik bağlamda değil, öğrencilerin mekânsal problemlere yaratıcı çözümler geliştirebilmesi için stüdyo çalışmalarıyla da desteklenmektedir. Müfredatta ayrıca, sürdürülebilirlik ilkelerine vurgu yapılmakta ve öğrencilere çevresel kaynakların etkili ve verimli bir şekilde kullanılmasına yönelik farkındalık kazandırılmaktadır. Bina servisleri ile çevresel kontrol sistemleri arasındaki ilişkiyi vurgulayan dersler, öğrencilere hem enerji etkin tasarım hem de insan konforunu artıran çözümler geliştirme yeteneği kazandırmayı amaçlamaktadır.

Öğrenim çıktıları incelendiğinde, çevre tasarımı derslerinin temel amacı, öğrencilerin çevre ve insan arasındaki etkileşimleri kavrayarak, mekânsal düzenlemeler yapma yetkinliğini kazanmalarını sağlamaktır. Tipik olarak, öğrenim çıktıları aşağıdaki başlıklar altında toplanmaktadır:

- Çevresel Kontrol Sistemleri ve Teknolojiler: Öğrencilerin aydınlatma, havalandırma, akustik, enerji etkin sistemler gibi çevresel kontrol unsurlarını anlamaları ve bu bilgiyi mekân tasarımına uygulamaları amaçlanmaktadır.
- Sürdürülebilirlik: Öğrencilere çevresel sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda tasarım yapma becerisi kazandırılmaktadır. Bu bağlamda, çevreye duyarlı bina elemanları ve tasarım süreçleri öğretilmektedir.
- Yapılı Çevre ve İnsan Merkezli Tasarım: Öğrenciler, kullanıcı ihtiyaçlarını analiz ederek çevresel gereksinimlere uygun mekânsal çözümler geliştirme yeteneği kazanmaktadır.

Sonuç olarak içmimarlık ile içmimarlık ve çevre tasarımı bölümlerinde, anahtar kelime saptanan derslerin içeriği ve öğrenim çıktıları arasında bir uyum olduğu gözlemlenmiştir. Dersler, öğrencilere hem teorik bilgi hem de uygulama becerisi kazandırmakta, onları çevre tasarımı ilkelerini içselleştirmiş bireyler olarak mezun etmeyi amaçlamaktadır. Aynı zamanda bu durum, disiplinin sürdürülebilirlik ve kullanıcı merkezli tasarım gibi çağdaş tasarım yaklaşımlarına katkısını artırmaktadır. Ayrıca üniversitelerin içmimarlık ile içmimarlık ve çevre tasarımı bölümlerine ait vizyon, misyon ve program amaçları incelenerek, bu iki program arasındaki çevre tasarımı odaklı yaklaşımlar karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Bu analizde temel hedef, üniversitelerin resmi söylemlerinde

çevre tasarımına ne ölçüde yer verdiklerini ortaya koymak ve program adlarının bu içeriğe nasıl yansıdığını değerlendirmektir. Özellikle çevre tasarımının disiplinlerarası bağlamda nasıl tanımlandığı ve programların çevre duyarlılığına dair ne tür söylemler geliştirdiği bu çalışma kapsamında ele alınmıştır.

Yapılan değerlendirmede, içmimarlık ile içmimarlık ve çevre tasarımı programlarının vizyon, misyon ve eğitim hedeflerinde çevre tasarımı bağlamındaki ifadeler benzer sıklıkta yer verildiği gözlemlenmiştir. Her iki program türünde de çevresel duyarlılık, sürdürülebilirlik, kullanıcı ihtiyaçlarına yönelik tasarım ve disiplinler arası çalışma gibi kavramlara yer verilmekte; ancak bu kavramların ifadesi bazı durumlarda doğrudan, bazı durumlarda ise dolaylı şekilde yapılmaktadır. Dolayısıyla, bölüm isimleri içeriksel yönelimi belirleme açısından belirli bir izlenim sunsa da çevresel temaların ele alınışı açısından programlar arasında keskin bir ayrım olmadığını söylemek mümkündür. İçmimarlık programı bulunan Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde (t.y.) çevreye doğrudan vurgu yapılmamış, kültürel ve doğal mirasa duyarlılık üzerinden dolaylı bir çevresel bağlam sunulmuştur. Yeditepe Üniversitesi (t.y.b) çevre temasını doğrudan, çevresel analizler ve kullanıcı ihtiyaçları üzerinden ele alırken, İstanbul Bilgi Üniversitesi (2024b) ise tasarım ve yapı odaklı teknik becerilere vurgu yapmış, çevre tasarımına vurgu yapmamıştır. MEF Üniversitesi'nde (t.y.b) çevre tasarımına ilişkin doğrudan bir ifade yer almaz; uygulamalı eğitim ve teknik donanım ön plana çıkarılırken; Çankaya Üniversitesi (t.y.b) insan ve çevreye duyarlı ifadesi ile çevre tasarımını dolaylı yoldan ele almaktadır. İçmimarlık ve çevre tasarımı programı bulunan Bahçeşehir Üniversitesi (t.y.b), sürdürülebilir kalkınma ve doğal çevre gibi ifadeler içerirken, Kadir Has Üniversitesi (t.y.b) çevresel analiz vurgusu yaparak çevre temasına doğrudan işaret etmektedir. İzmir Ekonomi Üniversitesi'nin (t.y.b) yakın çevre ve geleceğe yönelik mekân kavramları, çevre tasarımı kavramına dolaylı bir anlatım sunarken, Hacettepe Üniversitesi'nin (t.y.c) açıklamalarında mekân odaklılık mevcutken çevreye ya da sürdürülebilirliğe dair doğrudan/dolaylı bir vurgu yer almamaktadır. Başkent Üniversitesi'nin (t.y.b) çevreye duyarlı, sürdürülebilir, kültürel miras gibi kavramları ise net bir çevre odaklılığına işaret etmektedir (Tablo 9).

Tablo 9. İçmimarlık/İçmimarlık ve Çevre Tasarımı programı bulunan üniversiteler vizyon, misyon ve program amaçları yazılarında çevre tasarımı vurgusu

İçmimarlık		
Üniversite	Çevre Tasarımı Odaklı İfade (Dolaylı/Doğrudan)	Açıklama
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	Doğrudan	"Sürdürülebilir kalkınma", "doğal çevrenin dengesi" gibi güçlü çevresel ifadeler içermektedir.
Yeditepe Üniversitesi	Doğrudan	"Çevresel analizler" ifadesi açık şekilde çevresel tasarımı kapsamaktadır.
İstanbul Bilgi Üniversitesi	Dolaylı	Dolaylı biçimde "yakın çevre", "geleceğe yönelik mekânlar" gibi çevresel tasarımı çağrıştıran ifadeler olsa da açık bir çevre vurgusu yoktur.
MEF Üniversitesi	Yok	Mekân odaklılık mevcut, ancak çevreye ya da sürdürülebilirliğe dair doğrudan/dolaylı bir vurgu yer almamaktadır.
Çankaya Üniversitesi	Doğrudan	"Çevreye duyarlı", "sürdürülebilir", "kültürel miras" gibi ifadeler net bir çevre odaklılığına işaret etmektedir.

İçmimarlık ve Çevre Tasarımı		
Üniversite	Çevre Tasarımı Odaklı İfade (Dolaylı/Doğrudan)	Açıklama
Bahçeşehir Üniversitesi	Doğrudan	"Sürdürülebilir kalkınma", "doğal çevrenin dengesi" gibi güçlü çevresel ifadeler içermektedir.
Kadir Has Üniversitesi	Doğrudan	"Çevresel analizler" ifadesi açık şekilde çevresel tasarımı kapsamaktadır.
İzmir Ekonomi Üniversitesi	Dolaylı	Dolaylı biçimde "yakın çevre", "geleceğe yönelik mekânlar" gibi çevresel tasarımı çağrıştıran ifadeler olsa da açık bir çevre vurgusu yoktur.
Hacettepe Üniversitesi	Yok	Mekân odaklılık mevcut, ancak çevreye ya da sürdürülebilirliğe dair doğrudan/dolaylı bir vurgu yer almamaktadır.
Başkent Üniversitesi	Doğrudan	"Çevreye duyarlı", "sürdürülebilir", "kültürel miras" gibi ifadeler net bir çevre odaklılığa işaret etmektedir.

SONUÇ

Bu araştırmanın amacı, Türkiye'deki içmimarlık ile içmimarlık ve çevre tasarımı bölümlerinde, çevre tasarımı ile ilgili derslerin program müfredatları ile arasındaki bağıntıyı ortaya koymak ve ders içerikleri ile öğrenim çıktıları karşılaştırarak, kavramın bu iki programdaki yerini derinlemesine incelemektir. Araştırma, çevre tasarımının program adlandırılmasında yer almasının, çevre odaklı derslerin sayısını artırdığı ve öğrencilere çevre tasarımında daha fazla yetkinlik kazandırdığı yönündeki hipotezi sınamayı hedeflemiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, her iki programın da çevre tasarımı dersleri bağlamında benzer içeriklere sahip olduğunu ve anlamlı bir farkın bulunmadığını göstermektedir. Bu bağlamda hipotez doğrulanmamış; çevre tasarımının, programların müfredat yapıları üzerinde belirgin bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada betimsel analiz yöntemiyle, saptanan derslerin müfredatları ve öğrenim çıktıları ile vizyon, misyon ve program hedefleri metinleri incelenmiş, aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Derslerin teorik ve uygulamalı içerik dengesi her iki bölümde de gözetilmektedir. Bu durum, öğrencilerin hem kavramsal/kuramsal hem de uygulamalı bilgi edinmesini sağlamaktadır.
- Anahtar kelime saptanan derslerin konuları her iki bölüm için de ortaklıklar içermekte; yapıcı çevre analizi, yapıcı çevre ve insan ilişkileri, çevresel kontrol sistemleri ve çevresel faktörleri kapsamaktadır. Bunun sonucunda içmimarlık veya içmimarlık ve çevre tasarımı bölümü fark etmeksizin, çevre tasarımı ile ilgili ortak bir görüşün olduğu anlaşılmaktadır. Bu görüş, çevre ile ilgili olan peyzaj mimarlığı, çevre mühendisliği, şehir ve bölge planlama gibi disiplinlerden farklı bir şekilde, merkezine iç mekânı alarak özelleşmiştir. Böylece içmimarlık disiplini özelinde çevre tasarımı, mekânın sadece fiziksel çevre koşulları ile değil; sosyal, kültürel ve psikolojik bağlamlarıyla da uyumlu bir şekilde ele alınmasını ifade eden bir yapıdadır.
- Tespit edilen derslerin müfredatları, içerikleri ve öğrenim çıktıları her iki bölüm için de benzerdir. Dersler, kullanıcı odaklı mekânsal çözümlemelere çevresel faktörlerin entegrasyonu ve bunun nasıl gerçekleştirileceği hakkındadır. Böylece öğrencilerin çevre tasarımı ile ilgili yetkinlikleri, iki programda da benzer düzeydedir.
- Çevre tasarımı ile ilgili dersler sayesinde içmimarlık ile içmimarlık ve çevre tasarımı bölümlerinde sürdürülebilirlik ve kullanıcı merkezli tasarım gibi çağdaş tasarım yaklaşımlarının benimsendiği gözlemlenmiştir. Bu durum içmimarlık disiplininin güncelliğini ve kapsayıcı tutumunu da gözler önüne sermektedir.

- İncelenen üniversitelerin vizyon, misyon ve program hedefleri metinlerinde, "İçmimarlık" ile "İçmimarlık ve Çevre Tasarımı" programları arasında belirgin bir içerik farkı gözlemlenmemiştir. Her iki program türü de kullanıcı odaklılık, disiplinlerarası yaklaşım, estetik ve teknik yeterlilik gibi benzer temalar etrafında yapılandırılmıştır. Çevre tasarımı, sürdürülebilirlik ve doğal kaynak kullanımı gibi konular bazı programlarda açıkça ifade edilirken, bazı programlarda ise dolaylı biçimde yer almaktadır. Bu durum, program isimlendirmelerinin içeriksel yönelimi her zaman doğrudan belirlemediğini göstermektedir.

Araştırmanın ışığında, belirlenen üniversitelerin akademik kadroları da incelenerek, eğitim veren toplam profesör, doçent, doktor öğretim üyesi sayıları tespit edilmiştir. Böylelikle, ilgili bölümlerin akademik yapısı, ders öğrenim çıktıları, ders müfredatları gibi noktalara doğrudan etki eden kadro yapısının, her iki program için de ortaya koyulması amaçlanmıştır. Kadrolarda, lisans ve lisansüstü eğitiminden en az birisini içmimarlık alanında yapan öğretim elemanları ile içmimarlık alanından hiç yapmamış diğer öğretim elemanlarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Böylece kadro yapılanmasındaki içmimar oranı ortaya çıkarılarak, içmimarlık ile içmimarlık ve çevre tasarımı kadrolarının karşılaştırılması sağlanacaktır. Fakat özellikle vakıf üniversitelerindeki yarı zamanlı öğretim elemanı kadrolarının, bazı üniversitelerin internet sitelerinde net bir şekilde belirtilmediği, Yükseköğretim Akademik Arama sistemi ile bölüm internet sitelerindeki verilerin uyuşmadığı ve diğer bulguların araştırmanın hipotezini doğrulamadığı saptandığından, bu yöntem kapsam dışına alınmıştır.

Bu bulgular ışığında, çevre tasarımı kavramının; her iki bölüm tarafından temel bir anlayış olarak benimsendiği ve içmimarlık disiplinine özgü bir yaklaşım çerçevesinde ele alındığı söylenebilmektedir. Ancak bu durum, çevre tasarımının bölüm ismindeki varlığının, müfredatın içerik veya kapsamını doğrudan etkilediği anlamına gelmemektedir. Çevre tasarımı derslerinin program ismiyle değil, disiplinin genel anlayışıyla şekillendiği görülmektedir. Mezun olan öğrencilerin yetkinlerine, ders öğrenim çıktıları üzerinden bakıldığında, her iki bölümde de önemli farklılıklara rastlanmamaktadır. Bu durumda, tek disiplinin (içmimarlık), iki farklı adlandırma (içmimarlık ile içmimarlık ve çevre tasarımı) üzerinden tanımlanmaya çalışıldığı görülmektedir. İçmimarlık ve çevre tasarımı bölümü adının, farklı disiplinlerde oluşabilecek kavramsal karışıklıkları azaltmak ve bölümü tercih edecek öğrencilerin beklentilerini daha sağlıklı biçimde şekillendirebilmek amacıyla yeniden değerlendirilmesi faydalı olabileceği öngörülmektedir.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Araştırma tek yazar tarafından gerçekleştirilmiş olup, araştırmadaki çalışmanın %100'ü ilgili yazara aittir.

Çatışma Beyanı

Herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Etik Kurul Beyanı

Etik Kurul Onayı gerekmemektedir.

KAYNAKÇA

Adıgüzel, D. (2011). Türkiye'deki İç Mimarlık eğitiminde çevresel yaklaşım [Yüksek Lisans Tezi, Kadir Has Üniversitesi].

Atılım Üniversitesi. (t.y.). Sıkça sorulan sorular. Atılım Üniversitesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü. <https://www.atilim.edu.tr/tr/ict/page/6193/sikca-sorulan-sorular> (10.12.2024).

Aytis, S. (2022). Tezyini sanatlar'dan iç mimarlık bölümü'ne: Tezyini Sanatlar'dan İç Mimarlık Bölümü'ne. *Tasarım + Kuram*, 18(36), 1-17. <https://doi.org/10.14744/tasarimkuram.2022.64497>

Bahçeşehir Üniversitesi. (t.y.b). İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü hakkında. Bahçeşehir Üniversitesi. <https://bau.edu.tr/icerik/3896-ic-mimarlik-ve-cevre-tasarimi> (01.04.2025).

Başkent Üniversitesi. (t.y.b). Vizyon ve misyon. Başkent Üniversitesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü. https://imc.baskent.edu.tr/kw/menu_icerik.php?birim=232&menu_id=88 (01.04.2025).

Çankaya Üniversitesi. (t.y.b). Vizyon ve misyon. Çankaya Üniversitesi, İç Mimarlık Lisans Programı. <https://inar.cankaya.edu.tr/vizyon-ve-misyon/> (01.04.2025).

Demirarslan, D., & Demirarslan, K. O. (2017). Çevre koruma bilinci bağlamında iç mekânın tasarımında disiplinler arası bir yaklaşım: İç mimarlık ve çevre mühendisliği ilişkisi. *Doğal Afetler ve Çevre Dergisi*, 3(2), 112-128. <https://doi.org/10.21324/dacd.303252>

Demirbaş, G. U., & Demirbaş, Ö. O. (2019). Biyofilik tasarım kapsamında peyzaj mimarlığı ve iç mimarlık arakesiti: Eğitim programlarının karşılıklı değerlendirilmesi. *Türkiye Peyzaj Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 50-60.

Erbay, M., & Ulusoy, S. (2021). Türkiye'de günümüz İç Mimarlık eğitiminin sayısal verilerle analizi. *Sanat-Tasarım Dergisi*, (12), 1-9. <https://doi.org/10.29228/sanat.1>

Eriş, E., & Ağan, M. (2020). Türkiye'deki İç Mimarlık eğitim programlarının karşılaştırılmalı analizi: Mesleki kimlik karmaşasının incelenmesi. *Mimarlık ve Yaşam*, 5(2), 423-439. <https://doi.org/10.26835/my794120>

Eskişehir Teknik Üniversitesi. (t.y.). Tarihçe. Eskişehir Teknik Üniversitesi, İç Mimarlık Bölümü. <https://icmimarlik.eskisehir.edu.tr/tr/Icerik/Detay/tarihce> (12.04.2024).

Fitoz, İ. (2015). Interior design education programs during historical periods. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 174, 4122-4129. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.01.1248>

Hacettepe Üniversitesi. (t.y.a). Tarihçe. Hacettepe Üniversitesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü. <https://ict.hacettepe.edu.tr/tr/menu/tarihce-16> (12.04.2025).

Hacettepe Üniversitesi. (t.y.c). Vizyon/misyon. Hacettepe Üniversitesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü. https://ict.hacettepe.edu.tr/tr/menu/vizyon_misyon-15 (01.04.2025).

İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi. (t.y.). History. İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü. http://iaed.bilkent.edu.tr/?page_id=31 (12.04.2025).

İstanbul Bilgi Üniversitesi. (2024b). Program eğitim hedefleri. İstanbul Bilgi Üniversitesi, Öğretim Programı ve AKTS Kredileri. https://ects.bilgi.edu.tr/Department/Detail?catalog_departmentId=216086&itemName=ProgramEducationalObjectives (01.04.2025)

İzmir Ekonomi Üniversitesi. (t.y.b). İçmimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü vizyon ve misyonu. İzmir Ekonomi Üniversitesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü. <https://ic.ieu.edu.tr/tr/bolum-vizyon-misyonu> (01.04.2025).

Kadir Has Üniversitesi. (t.y.b). Program bilgisi. Kadir Has Üniversitesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü. <https://bologna.khas.edu.tr/program/50000667> (01.04.2025).

Küçükerman, Ö. (1998). 1914-1942 yılları arasında Türkiye'de asri mobilya ve sanayi nefesi mektebi – Osmanlı İmparatorluğu'ndan Türkiye'ye mobilya tasarımının değişimi. *Tombak Antika Kültürü, Koleksiyon ve Sanat Dergisi*, 23, 3-10.

Marmara Üniversitesi. (2016). Genel bilgiler. Marmara Üniversitesi, İç Mimarlık Bölümü. <https://im-gsf.marmara.edu.tr/genel-bilgiler> (01.04.2025).

MEF Üniversitesi. (t.y.b). Programın eğitim amaçları. MEF Üniversitesi, Ders Planı (AKTS Değerleri). https://sis.mef.edu.tr/bilgipaketi/eobsakts/programamaci/program_kodu/0502001/menu_id/p_21/tip/L/ln/tr/submenuheader/2 (01.04.2025).

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi. (t.y.). Bilgi Paketi. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Bilgi Paketi. <https://bilgipaketi.msgsu.edu.tr/programdetay/404/> (01.04.2025).

Murphy, M. D. (2005). *Landscape architecture theory: An evolving body of thought*. Waveland Press.

Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi. (2024). 2024-Yükseköğretim programları ve kontenjanları kılavuzu. Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi, Yükseköğretim Kurumları Sınavı. <https://www.osym.gov.tr/TR,29532/2024-yuksekogretim-kurumlari-sinavi-yks-yuksekogretim-programlari-ve-kontenjanlari-kilavuzu.html> (10.12.2024).

Özsavaş Uluçay, N. & Kaptan, B. B. (2018). İçmimarlık mesleği ve eğitim tarihi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 80(1), 436-444. <https://doi.org/10.16992/ASOS.14241>

Öztürk, S., & Aytıs, S. (2024). İçmimarlık / İçmimarlık ve Çevre Tasarımı bölüm adlandırmasının tartışılması. *Mimarlık ve Yaşam*, 9(1), 21-37. <https://doi.org/10.26835/my.1344409>

Sue, M. L. (1942). Tezyinî sanat. *Arkitekt Aylık Yapı Sanatı, Şehircilik ve Süsleyici Sanatlar Dergisi*, 11(131-132), 262-264.

Şumnu, U. (2014). *Türkiye’de içmimarlık ve içmimarlar*. TMMOB İçmimarlar Odası.

Turner, M. G., Gardner, R. H. & O’neill, R. V. (2001). *Landcape ecology in theory and practice pattern and process*. Springer.

Türk Dil Kurumu. (t.y.). *Çevre*. Genel Türkçe Sözlük içinde. <https://sozluk.gov.tr/> (12.04.2024).

Yeditepe Üniversitesi. (t.y.b). *Bölüm hakkında*. Yeditepe Üniversitesi İç Mimarlık Bölümü. <https://mimarlik.yeditepe.edu.tr/tr/ic-mimarlik-bolumu> (01.04.2025).

Yükseköğretim Program Atlası. (2024, Aralık). *Program: İç mimarlık*. Yükseköğretim Kontenjan, Tercih ve Yerleştirme İstatistikleri (2024 YKS). <https://yokatlas.yok.gov.tr/meslek-lisans.php?b=10097> (10.12.2024).

Yüksel, Ş. (2018). Fiziksel çevre kontrolü: Önemi ve iç mimarlık eğitimindeki yeri. *Kent Akademisi*, 11(1), 108-116.

Tablo Kaynakçası

Tablo 6: Çankaya Üniversitesi. (t.y.a). *Akademik program*. Çankaya Üniversitesi, İç Mimarlık Lisans Programı. <https://bilgipaketi.cankaya.edu.tr/Curriculum?ProgramId=107048> (10.12.2024).

İstanbul Bilgi Üniversitesi. (2024a). *Müfredat*. İstanbul Bilgi Üniversitesi, Öğretim Programı ve AKTS Kredileri. https://ects.bilgi.edu.tr/Department/Curriculum?catalog_departmentId=216086 (10.12.2024).

MEF Üniversitesi. (t.y.a). *Bilgi paketi/ders kataloğu*. MEF Üniversitesi, Ders Planı (AKTS Değerleri). https://sis.mef.edu.tr/bilgipaketi/eobsakts/ogrenimprogrami/program_kodu/0502001/menu_id/p_31/tip/L/n/tr/submenuheader/2 (10.12.2024).

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi. (t.y.). *Bilgi Paketi*. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Bilgi Paketi. <https://bilgipaketi.msgsu.edu.tr/programdetay/404/> (01.04.2025).

Yeditepe Üniversitesi. (t.y.a). *İç mimarlık bölümü dersleri*. Yeditepe Üniversitesi İç Mimarlık Bölümü. <https://mimarlik.yeditepe.edu.tr/tr/ic-mimarlik-bolumu/dersler> (10.12.2024).

Tablo 8: Bahçeşehir Üniversitesi. (t.y.a). *İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı lisans programı*. Bahçeşehir Üniversitesi. <https://bau.edu.tr/icerik/2412-ic-mimarlik-ve-cevre-tasarimi-lisans-programi> (10.12.2024).

Başkent Üniversitesi. (t.y.a). *Dersler- AKTS kredileri*. Başkent Üniversitesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü Bilgi Paketi. <https://truva.baskent.edu.tr/bilgipaketi/?dil=TR&menu=kurumsal&inner=katalog&birim=329> (10.12.2024).

Hacettepe Üniversitesi. (t.y.b). *Dersler*. Hacettepe Üniversitesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü Bilgi Paketi. <https://bilsis.hacettepe.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=460&curSunit=465#> (10.12.2024).

İzmir Ekonomi Üniversitesi. (t.y.a). *Öğretim programı*. İzmir Ekonomi Üniversitesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü. <https://ects.ieu.edu.tr/new/akademik.php?section=ic.fadf.ieu.edu.tr&sid=curr&lang=tr> (10.12.2024).

Kadir Has Üniversitesi. (t.y.a). *Ders planları*. Kadir Has Üniversitesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü. <https://bologna.khas.edu.tr/program/50000667/ders-planı-sap> (10.12.2024).